Arany János - Ősszel

Híves, borongó őszi nap;
Beült hozzám az únalom:
Mint a madár, ki bús, ki rab,
Hallgat, komor, fázik dalom.

Mit van tennem? olvasni tán...?
Maradj Homér, fénydús egeddel,
Maradj te most!... Jer Osszián,
Ködös, homályos énekeddel.
Mert fájna most felhőtlen ég,
Mosolygó, síma tengerarc,
Élénk verőfényes vidék -
Óh, fájna most nekem e rajz!
Kék fátyol messze bérc fokán -
Arany hajó, mely futva szegdel
Bibor habot... Jer Osszián,
Ködös, homályos énekeddel.
Ott kéken a Zeüsz-lakta domb;
Itt zölden a nyájas sziget;
Fölötte lomb, alatta lomb,
Árnyas berek, zengő liget, -
Hullám-mosott gazdag virány -
Fehér juhak s tulkok sereggel -
Minő kép ez!... Jer Osszián,
Ködös, homályos énekeddel.
Füst koronáz erdőt, bokort,
Vendégies hivójelül;
Hősek családja, víg csoport,

Áldoz, toroz máglyák körül.
Lantszóra lejt ifjú, leány;
Kettős pohár, mézízü nedvvel,
Vigan forog... Jer Osszián,
Ködös, homályos énekeddel.
S ha zúdulnak véres csaták,
Szabadságért nem küzdenek,
Mert elnyomás, népszolgaság
Előttük ismeretlenek.
Törvényök nincs - boldog hiány!
A vének élőszája rendel
Igazságot... Jer Osszián,
Ködös, homályos énekeddel.
Oda van a szép nyár, oda!
A természet lassan kihal;
Nincs többé nagyszerű csoda,
Többé se napfény, sem vihar;
Pacsirta nem szánt, csalogány
Nem zöngi dalját este, reggel;
Nincs délibáb... Jer Osszián,
Ködös, homályos énekeddel.
Egyhanguság, egyformaság;
A nappal egy világos éj;
Nem kék az ég, nem zöld az ág,
Menny, föld határán semmi kéj;
Csak sír az égbolt ezután
Örök unalmu lanyha cseppel,
Mig szétolvad... Jer Osszián,
Ködös, homályos énekeddel.
Óh jer, mulattass engemet,
Hunyó dicsőség lantosa;
Érdekli mostan lelkemet
Borongó ég, kihalt tusa,
Emlékhalom a harc fián,
Ki az utolsók közt esett el;
Remény nélkül... Jer Osszián,

Ködös, homályos énekeddel.
Felhőid és zúgó szeled,
A zizegő haraszt, mohar,
Magános tölgy a domb felett,
Bolyongó tűz, hullámmoraj -
Ez, amit lelkem most kiván!
Enyésző nép, ki méla kedvvel
Multján borong... Jer Osszián,
Ködös, homályos énekeddel.
Kinek sötétes éjjelen
A hős apákhoz költözött
Daliák lelke megjelen,
Alánéz bús felhők között
És int feléd: „Jer, Osszián,
A holtakat miért vered fel?
Nincs többé Caledonián
Nép, kit te felgyujts énekeddel.”

(1850 okt.)

Gondolatok Arany János Ősszel című verséről

Arany János „Ősszel” című verse egy **lírai meditáció az elmúlásról**, a természet változásáról és az emberi lélek melankóliájáról. A vers az őszi tájképből kiindulva jut el az élet nagy kérdéseihez, a múlt dicsőségének eltűnéséhez és a jelen kiüresedéséhez.

Az olvasó előtt nemcsak egy évszakváltás bontakozik ki, hanem egy **belső lelki utazás**, ahol a költő **valóság és irodalom** határán keresi a saját hangját.

A vers témája és tartalmi íve

A versben a **lírai én** egy unalmas, ködös őszi napon keresi, hogyan tudná elűzni a rátörő borongást. Az olvasás gondolata felmerül, de nem a napfényes világokról szóló **Homérosz** művei vonzzák, hanem **Osszián** ködös, múltba néző énekei.

Ez a választás a vers **visszatérő refrénjében** is megjelenik:

„**Jer Osszián, ködös, homályos énekeddel**”

A vers minden strófája egy-egy **személyes vagy tájleíró képpel** indul, majd az **elmúlás** vagy a **vágyott múlt** iránti sóhajban csúcsosodik ki. Arany fokozatosan ábrázolja, hogyan **tompulnak el az érzékek**, hogyan válik **eggyé a nappal és az éj**, s hogyan **némul el a természet zenéje**.

A vers végén elérkezünk a teljes kiüresedésig:

„**Nincs többé Caledonián nép, kit te felgyujts énekeddel**”

Ez a zárás egyszerre jelenti a múlt elvesztését és az éneklés (költészet) értelmének kérdését is.

Szerkezeti és irodalmi elemzés

Szerkezet

- A vers **9 strófából áll**, mindegyik 8 soros.
- A zárósor mindig ugyanaz (refrénszerűen):
  „Jer Osszián, ködös, homályos énekeddel” – vagy annak variációja.

Ez a visszatérő sor **keretként és erős érzelmi kulcsként** működik. A vers **íve lefelé tart**: kezdetben az unalom, majd fokozatosan a kilátástalanság, végül a halál és múlt siratása válik uralkodóvá.

Műfaj

- **Elégikus líra** – fájdalmas hangulatú vers az elmúlásról
- **Reflektív költészet** – a költő saját lelkiállapotára, az irodalomra és történelemre reflektál

Verselés

- **Ütemhangsúlyos, magyaros verselés**
- Általában **8–10 szótagos sorok**, gyakori a 4+4-es osztás
- **Páros rímek** dominálnak (aabbccdd)

Példa:

„Híves, borongó őszi nap;
Beült hozzám az únalom:

Mint a madár, ki bús, ki rab,
Hallgat, komor, fázik dalom.”

Képalkotás

A vers **szuggesztív képei** érzékletesen ábrázolják:

- az őszi tájat (köd, mohar, hullámmoraj, haraszt),
- az emberi bánatot (unottság, némaság, hideg),
- a vágyott múltat (hősi idők, harcos népek),
- és az elveszett dicsőséget (eltűnt Caledonia).

A képek nem csupán díszítőelemek, hanem a költő **belső világának vetületei**.

A vers üzenete, aktualitása

Arany János ezzel a művével azt mutatja meg, hogy **az őszi természet is lehet tükör**, amelyben megláthatjuk az élet elmúlását, az idő múlását, és a dicső múlt elhalványulását. A versben érződik a **történelmi fájdalom**, talán az 1848–49-es forradalom utáni kiábrándultság is.

A költő egy olyan világot keres, ahol még volt értelme a hősi tetteknek – de rá kell döbbennie: **a múlt végérvényesen elmúlt**, a jelen pedig kiüresedett.

Ez a téma **ma is érvényes** – hiszen sokszor érezhetjük úgy, hogy a világ, amelyhez tartozni vágyunk, már nem létezik. De a vers azt is sugallja: **az emlékezés önmagában érték**, és a költészet lehet vigasz a csendben.

Kvíz: Érted, miről szól az „Ősszel”?

Próbáld ki magad a következő kérdésekkel!
A helyes választ félkövérrel jelöltük.

1. Mi jellemzi az első sorok hangulatát?

A) Vidám és reményteli
B) Unott és komor
C) Lelkes és inspiráló
D) Romantikus és szerelmes

2. Kit szólít meg a költő a versben újra és újra?

A) Homéroszt

B) Osszián

C) Zeusz

D) Shakespeare-t

3. Mit jelent Osszián neve a versben?

A) Egy mitológiai hős

B) A múlt, a halott dicsőség költője

C) Egy ismerős harcos

D) A természet istene

4. Milyen versformát használ Arany János a versben?

A) Szabadvers

B) Páros rímű, ütemhangsúlyos magyaros verselés

C) Időmértékes hexameter

D) Prózai költészet

5. Mi a vers visszatérő sora, refrénje?

A) „Süss fel nap, fényességed”

B) „Hunyó dicsőség lantosa”

C) „Jer Osszián, ködös, homályos énekeddel”

D) „Zengő liget, lombos berek”

6. Miért utasítja el Homéroszt a vers elején?

A) Mert túl derűs világot ábrázol

B) Mert latinul írt

C) Mert unalmas

D) Mert nem ért hozzá

7. Mit jelent a „Caledonia” a vers végén?

A) Egy elfeledett magyar falu

B) Skócia költői neve, az elveszett hősi múlt szimbóluma

C) Egy fiktív földrész

D) Egy ősi isten

8. Milyen képekkel írja le az őszi tájat a költő?

A) Madárcsicsergés, virágzó fák

B) Köd, haraszt, zúgó szél, magányos tölgy

C) Napsütés, tengeri vitorlás

D) Szüreti forgatag

9. Milyen a költő lelkiállapota a vers végére?

A) Felszabadult

B) Reményteli

C) Melankolikus, kiábrándult

D) Derűs és boldog

10. Miben különbözik ez a vers A varró leányoktól?

A) Hosszabb és filozofikusabb

B) Nincs benne történet

C) Elvontabb képeket használ

D) Mindhárom válasz helyes

Forrás és online változat

Forrás: Mesefarm.hu

Az eredeti online anyag a QR-kód segítségével érhető el.

Ez a PDF a Mesefarm nyomtatóbarát változata. A QR-kód az eredeti online cikkhez vezet, ahol a kapcsolódó tartalmak és frissítések is elérhetők.

Online változat